

eller Lovens Bud. Men det er nu en Gang ikke alle samvittighedsfulde Mennesker, der kunne nøjes med den Beroligelse, at de kun gaa Lovens eller deres overordnede Ærinder; der er dog ogsaa Folk, heldigvis, maa vi sige, som have en Samvittighed saa vaagen, at de kræve, der tages Hensyn til den, Folk, som ikke kunne bøje sig, selv om det saa skal falde dem haardt. Det er ogsaa noget, som Biskop Kierkegaard i den samme Tale, jeg citerede før, og som jeg derfor ikke paa ny skal læse op af, gør gældende som Forsvar for sit Standpunkt, at vel er det altid nemmere at lyde end at byde, men undertiden kommer den retskafne og samvittighedsfulde Mand til et Punkt, hvor han maa *fordre* Frihed, om det saa er nok saa svært for ham at bruge den.

Jeg mener nu at have gennemgaaet de fire Hovedpunkter, som dette Spørgsmaal frembyder, og de Indvendinger, som ere komne derimod. Tilbage staar endnu de Anker, man har gjort over Uklarhed i Lovforslaget. Jeg har selv i mit Indledningsforedrag nævnt een. Jeg har nævnt, at Begyndelsessætningen: „Naar der efter endt Tillysning ikke er fremkommet nogen gyldig Indsigelse mod dettes Indgaaelse o. s. v.“, ikke indeholder en klar Tilkendegivelse af, om man fremtidig som hidtil kan løse Kongebrev eller ej. En saadan maa naturligvis tilvejebringes, men jeg er dog ikke sikker paa, at man ogsaa paa de citerede Ord kan bygge den Slutning, som den højtærede Minister drog, at denne Lov ikke kan gælde for Jøder. Jeg harganske vist fundet en Kancelliskrivelse fra 1821, hvori det siges, at Tillysning ikke behøves for Jøder, men jeg har ladet mig sige af Jøder, at i Praksis bruges den alligevel, og saa vil Bestemmelsen ogsaa ramme dem. I alt Fald har det været Lovforslagets Hensigt, at den Del af Lovforslaget, hele første Stykke, lige saa vel angaar de anerkendte Trossamfund — altsaa ogsaa Jøder — som Folkekirken. Man har talt om det uklare, der laa i Titelen. Man har ikke mistænkt os for at have gjort det med Vilje, men man har sagt, at Forslaget sejler under falsk Flag; thi vi afskaffe ikke blot tvungen kirkelig Vielse, men al Vielse. Ja, mine Herrer, det kommer an paa, som det ærede Medlem fra Stubbekøbing (N. J. Larsen) rigtigt tilføjede, om man ved Vielse forstaa Ægteforening. Naturligvis, det *kan* man forstaa derved, men Spørgsmaalet er, om man ikke *ogsaa* ved Vielse kan forstaa Indvielse, og i saa Tilfælde afskaffe vi ikke Vielsen. Det er

noget, vi aldeles ikke lægge Skjul paa, at vi helt afskaffe den kirkelige Vielse som Ægteskabsstiftelse; men den kirkelige Vielse i den Forstand, hvori den maa antages at have Betydning for Kirkens Medlemmer, nemlig som en Indvielse af deres Ægteskab, som en Velsignelse af og en Forbøn for deres Ægteskab, bliver staaende aldeles urørt, og ud fra den Forstaaelse af Vielsen kan man meget godt sige, at det er en Afskaffelse af den tvungne kirkelige Vielse, vi foreslaa. — Baade det ærede Medlem fra Stubbekøbing (N. J. Larsen) og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) vare uklare over Rækkevidden af Forslaget. Det ærede Medlem fra Stubbekøbing har navnlig spurgt: Skal Loven gælde for alle Borgere, enten de falde ind under Loven af 13de April 1851 eller ikke, enten de høre til anerkendte Trossamfund eller ikke. Jeg troede, jeg havde tilstrækkelig i Indledningsforedraget betonet, hvori Løsningen for saa vidt laa, nemlig deri, at hvad der ikke her er foreslaaet forandret, bliver ved det bestaaende. Fra dette Udgangspunkt vil man have fuldstændig Klarhed over, hvornaar Borgerne kunne forlange Præstens Medvirkning og hvornaar ikke; det lærer Loven af 1851. De Mennesker, det ærede Medlem talte om, der høre til forskellige Trossamfund, have ikke nu nogen Ret til en Præsts Medvirkning, og de faa det heller ikke efter vort Forslag. Saaledes er Forklaringen. Om dette er rigtigt, er et andet Spørgsmaal. Det ærede Medlem indvandt derimod, at saa skaffede vi jo ikke Frihed for alle, og vi gav ikke en ensartet Regel. Ensartet, nej, det er sandt; der bliver nogen Uensartethed, men den tillægger vi ingen som helst reel Betydning. Frihed — ja, de, der have Frihed, behøve vi ikke at give den, de Mennesker, der nu kunne faa kirkelig Vielse — thi det kunne alle, ogsaa de, der høre til forskellige Trossamfund, naar de kunne faa en Præst til at udføre Vielsen — men som paa den anden Side, naar de ikke ville eller kunne det, ogsaa kunne faa borgerlig Vielse, de have jo Friheden, dem berører vort Forslag ikke; det er ikke de sunde, men de syge, der have Lægedom behov, som man siger, det er ikke for dem, men for Medlemmer af Folkekirken og de andre anerkendte Trossamfund, som ikke have Frihed, for hvis Skyld vi forelægge denne Lov, og naa vi det, saa er ogsaa naaet, hvad vi vilde.

Maa jeg her indskyde en Bemærkning til det ærede Medlem for Odense Amts 8de Valgkreds (H. Holm), som med Hen-